

Concept Wet aanpak samenhangende meervoudige problematiek in het sociaal domein (Wams)

Doel van dit wetsvoorstel is het wegnemen van de onduidelijkheid over de wettelijke grondslagen voor domeinoverstijgende gegevensverwerking in het sociaal domein.

Duidelijkheid
over gegevens-
verwerking

Een van de belangrijkste doelen van de decentralisatie van verschillende taken in het sociaal domein naar het gemeentebestuur was het kunnen bieden van passende ondersteuning aan inwoners zodat zij hun zelfredzaamheid en participatie kunnen behouden en vergroten.

De individuele ondersteuningsbehoefte van de burger vraagt van gemeenten een brede blik op diens persoonlijke omstandigheden en alertheid op meervoudige problematiek. Als daarvan sprake is bieden zij integrale ondersteuning met als uitgangspunt 'één gezin, één plan, één regisseur'. Hiervoor worden waar nodig andere domeinen betrokken, op het gebied van werk en inkomen, gezondheid, zorg, schulden, inburgering, veiligheid, huisvesting en onderwijs.

In de praktijk blijkt dat het huidige wettelijke kader onvoldoende basis biedt om gegevens te kunnen verwerken om vast te stellen of eventueel sprake is van meervoudige problematiek, dan wel de mogelijkheid uitvoering te kunnen geven aan een daadwerkelijke gecoördineerde aanpak daarvan. De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) constateerde namelijk dat een duidelijke wettelijke regeling voor een domeinoverstijgende verwerking van persoonsgegevens in het sociaal domein ontbreekt. De AP benadrukte daarbij ook dat gemeenten dit probleem niet kunnen ondervangen door toestemming te vragen. Hierdoor is **handelingsverlegenheid** ontstaan bij organisaties en professionals. Daardoor kunnen gemeenten de vier wetten in het sociaal domein – Wmo 2015, Jeugdwet, Participatiewet en Wet gemeentelijke schuldhulpverlening – onvoldoende in samenhang uitvoeren. Ook wordt de afstemming belemmerd met de andere domeinen.

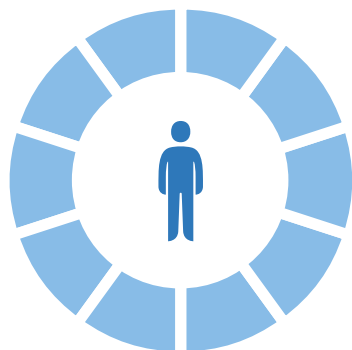
Het wetsvoorstel regelt:

- Een wettelijke taak voor gemeenten voor een gecoördineerde aanpak van meervoudige problematiek.
- De juridische grondslagen voor de hiervoor benodigde verwerking en uitwisseling van persoonsgegevens.
- Waarborgen tegen onnodige verspreiding of verzameling van zijn of haar persoonsgegevens.

Het wetsvoorstel betreft een wijziging van de Wmo 2015 en tegelijkertijd, via zogenaamde 'spiegelbepalingen', wijzigingen van de Jeugdwet, de Participatiewet en de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening.

Het wetsvoorstel Wams is in concept aangeboden aan de Raad van State voor advies en is daarmee niet openbaar. Om overleg met betrokken partijen te faciliteren geeft deze brochure op hoofdlijnen weer wat de bedoeling is van het wetsvoorstel. Deze brochure is niet bestemd voor verdere publicatie.

Aanleiding

- **Transformatie sociaal domein:** ruime beleidsvrijheid gemeenten; vraag cliënt centraal.
- **Uitgangspunt:** 1 gezin, 1 plan, 1 regisseur. Meervoudige problematiek vraagt om een gecoördineerde aanpak.
- **Algemene Verordening Gegevensbescherming:** toestemming cliënt volstaat niet als grondslag voor gegevensverwerking.
- **Advies Autoriteit Persoonsgegevens:** creëer een overkoepelend wettelijk kader voor het verwerken van persoonsgegevens in het sociaal domein.

Knelpunten

- Het tot stand brengen en coördineren van een integrale aanpak wordt belemmerd door het ontbreken van een grondslag voor de gegevensverwerking.
- Hergebruik van persoonsgegevens wordt belemmerd door de wet.
- Verzameling van gegevens ten behoeve van het onderzoek en de gecoördineerde aanpak wordt beperkt door vereiste doelbinding, geheimhoudingsbepalingen en gesloten verstrekkingenregimes.
- Voor de burger is niet helder wie verantwoordelijk is voor de gegevensverwerking.
- Het ontbreken van grondslag voor de oggz en bemoeizorg vormt een belemmering voor de uitvoering daarvan.

Wams wijzigd de Wmo 2015

Dit wettelijk kader wordt opgenomen in de Wmo 2015 (met spiegelbepalingen in de Jeugdwet, Participatiewet en Wet gemeentelijke schuldhulpverlening) en beoogt gemeenten in staat te stellen tot samenhangende uitvoering van deze vier wetten. Ook wordt betere samenwerking met aanpalende domeinen mogelijk.

4 WETTEN SOCIAAL DOMEIN + AANPALENDE DOMEINEN

Wat wordt er gewijzigd?

1

Een duidelijke beschrijving van taak en bevoegdheid van gemeenten om te komen tot gecoördineerde aanpak bij meervoudige en ernstige problematiek.

2

Een juridische grondslag voor gegevensverwerking bij samenwerking tussen meer dan twee partijen (bijvoorbeeld t.b.v. casusoverleg).

3

Een juridische grondslag voor de fase waarin de gemeenten nog moeten verkennen of er sprake is van meervoudige / ernstige problematiek.

4

Gemeenten mogen gegevens vragen aan partijen in het sociaal domein en 'aanpalende domeinen'. Noodzakelijke gegevens worden verstrekt, tenzij zwaarwegende redenen.

5

Wettelijke verankering gemeentelijke meldpunten niet-acute zorg.

Wanneer is dit wetsvoorstel van toepassing?

De gemeente stelt een onderzoek in als:

1. Een cliënt zich tot de gemeente wendt voor een voorziening uit het sociaal domein en mogelijk sprake is van meervoudige problematiek. Het college onderzoekt samen met cliënt of een gecoördineerde aanpak nodig is daar waar sprake is van samenhangende meervoudige problematiek.

2. Een professional vermoedt dat sprake is van ernstige of complexe meervoudige problematiek. De professional kan in dat geval het college gemotiveerd verzoeken onderzoek te doen naar een gecoördineerde aanpak. Dit onderzoek vindt zoveel mogelijk plaats in samenspraak met cliënt(en), maar kan zo nodig zonder instemming van de betrokken cliënt(en).

Onderzoek en gecoördineerde aanpak:

- de reikwijdte wordt (zoveel mogelijk) samen met cliënt(en) bepaald
- het college wijst een coördinator aan
- de coördinator zorgt voor afstemming tussen partijen
- het college of de aangewezen coördinator kan zorgdragen voor een casusoverleg

Begrippen

- **Meervoudige problematiek:** meerdere samenhangende problemen van een persoon of meerdere samenhangende problemen van gezinsleden die betrekking hebben op verschillende aspecten van het sociaal domein, of het sociaal domein en aanpalende domeinen;
- **Aanpalende domeinen:** zorg en ggz, welzijn, onderwijs, wonen, openbare orde en veiligheid, werk en inkomen, inburgering.
- **Coördinatie:** als een gecoördineerde aanpak noodzakelijk is, zorgt het college dat een coördinator wordt aangewezen. Het college is verplicht om te zorgen voor coördinatie, indien minimaal twee sociaal domeinwetten zijn betrokken. Is één dienst uit het sociaal domein betrokken en een dienst uit een aanpalend domein, dan kan het college zorg dragen voor coördinatie.
- **Partij(en):** het college en partijen in het sociaal domein en zo nodig aanpalende domeinen.
- **Interventies:** gecoördineerde aanpak kan ook interventies omvatten zoals leerplicht, woonoverlast, openbare orde en veiligheid) omvatten voor zover het doel van het gezamenlijke gericht is op voorkomen verergering van de problematiek van cliënt. Partijen behouden hun eigen bevoegdheden.
- **Gericht op ondersteuning:** gecoördineerde aanpak is gericht op ondersteuning van cliënt en eventueel betrokken gezinsleden bij het verbeteren van de zelfredzaamheid en participatie.

Uitgangspunten gegevensverwerking en positie cliënt

Gegevensverwerking

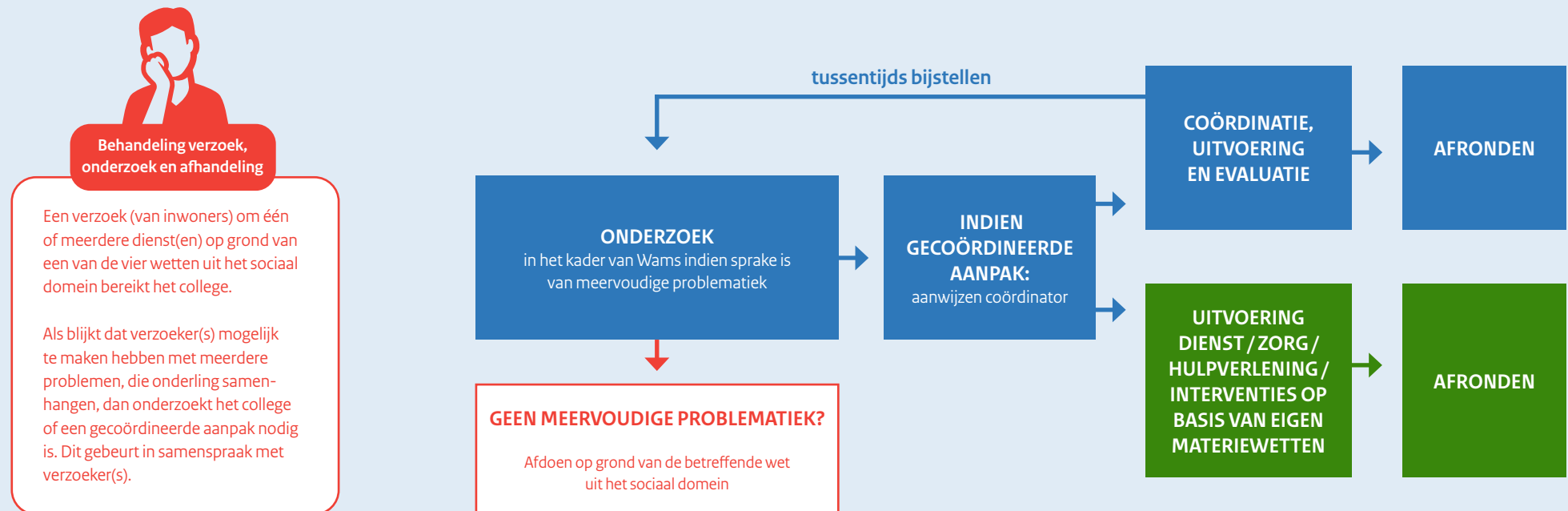
- Op grond van de AVG mogen persoonsgegevens alleen worden verwerkt voor welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doelen.
- De basis voor gegevensverwerking is de wettelijke taak en bevoegdheid van het college of andere betrokken partijen.
- Het college kan indien nodig persoonsgegevens van de cliënt en zijn gezinsleden verwerken, zoals medische of strafrechtelijke gegevens.
- Partijen verstrekken op verzoek (binnen de grenzen van het beroepsgeheim) gegevens ten behoeve van het onderzoek, tenzij zwaarwegende redenen daaraan in de weg staan.
- College verstrekt gegevens aan partijen voor zover noodzakelijk voor de gecoördineerde aanpak.

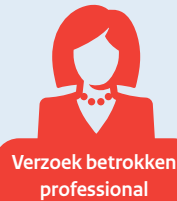
Positie cliënt

- Cliënten worden conform de AVG geïnformeerd over de (voorgenomen) gegevensverwerking en de klacht-, bezwaar- en beroepsmogelijkheden.
- Uitgangspunt is dat onderzoek en gecoördineerde aanpak plaats vindt in samenspraak met de cliënt(en).
- Als een betrokken professional ernstige problematiek vermoedt en gecoördineerde aanpak wenselijk acht, kan deze het college verzoeken een onderzoek te doen. De cliënt(en) worden hier zo veel mogelijk bij betrokken.

Schema hulpvraag cliënt bij meervoudige problematiek

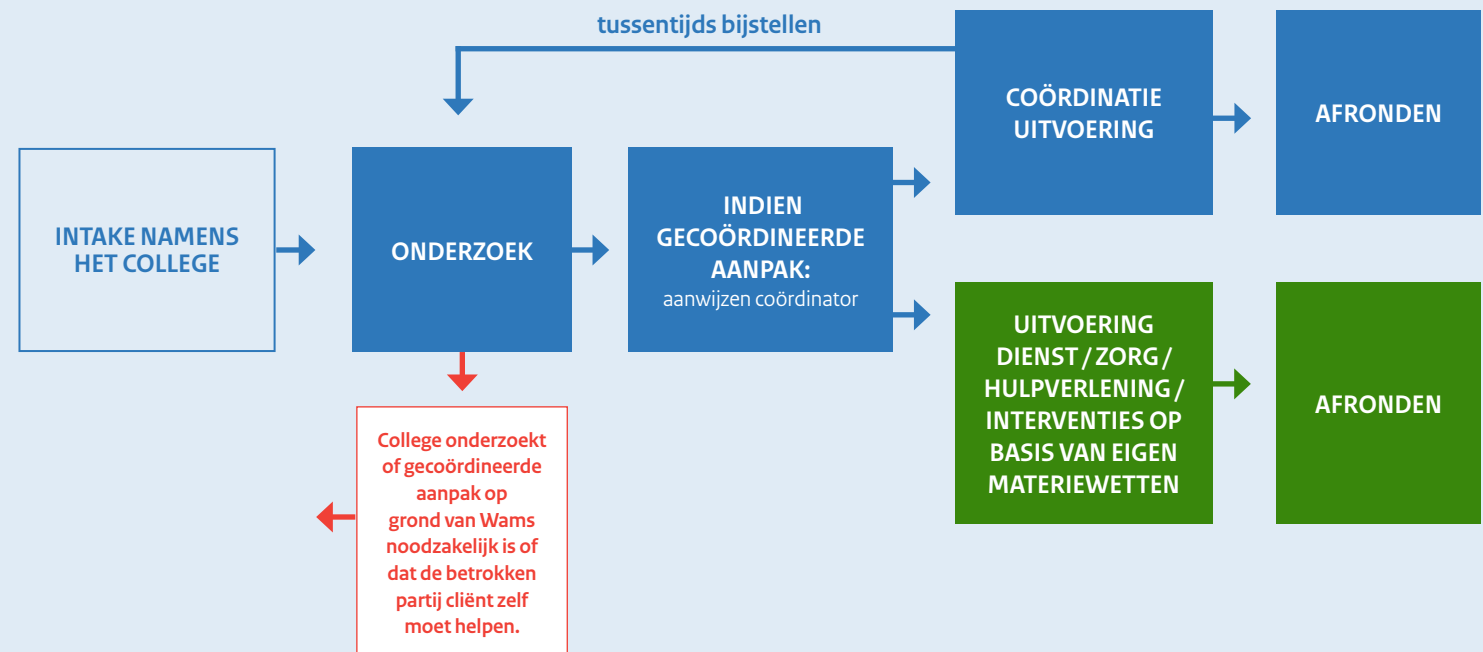
Schema verzoek betrokken professional bij ernstige meervoudige problematiek

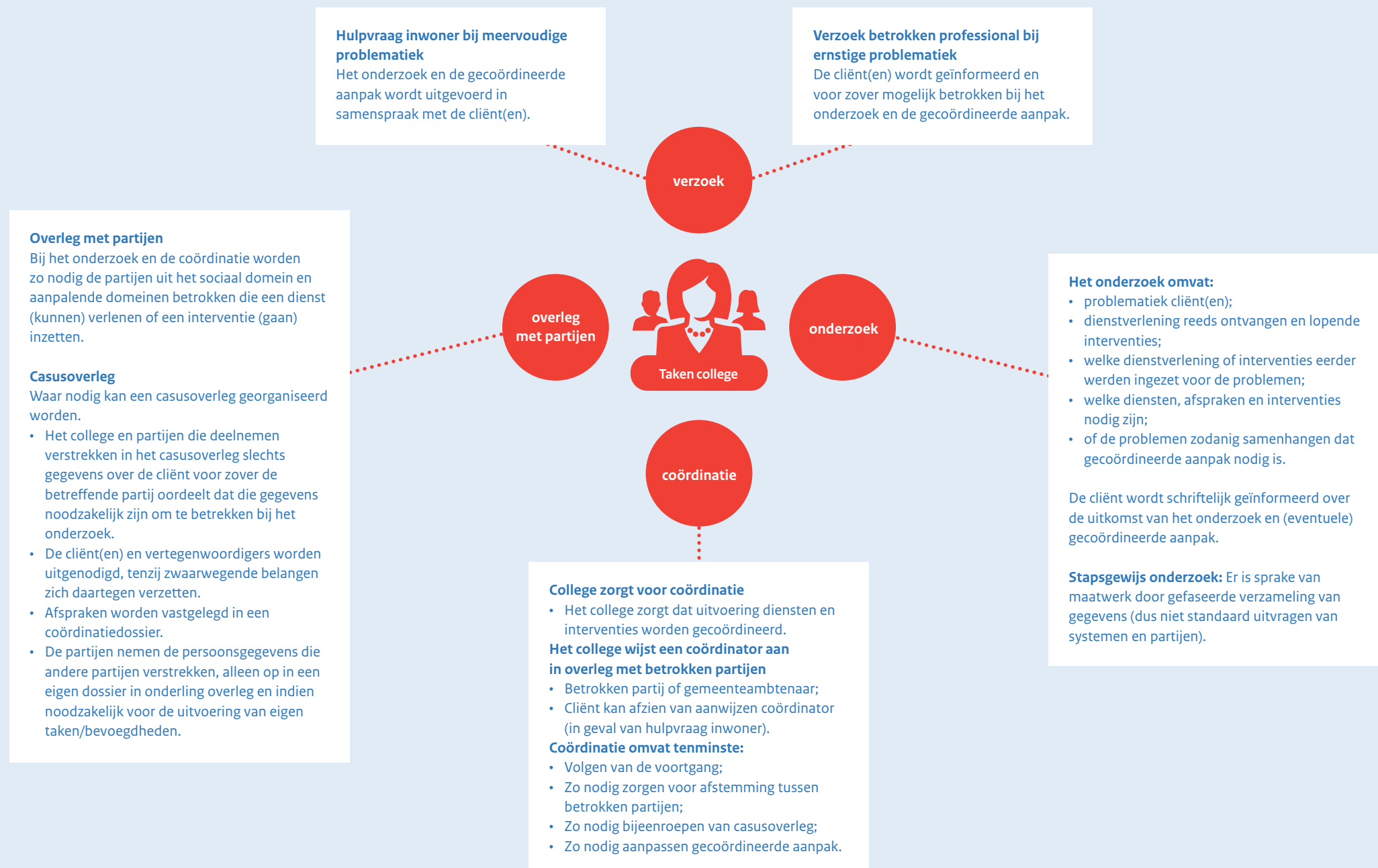
Verzoek betrokken professional

Een professional die betrokken is bij een cliënt (of cliënten) signaleert ernstige problematiek. Door de aard van de problemen dreigt maatschappelijke teloorgang of lage kwaliteit van leven en welzijn. De cliënt vraagt of accepteert geen of selectief hulp, terwijl de omgeving bij voortduring of telkens opnieuw problemen (zoals hinder of overlast) ervaart, of de veiligheid van cliënt of anderen (of goederen) in het geding is doordat de problematiek van cliënt niet vermindert of wordt opgelost.

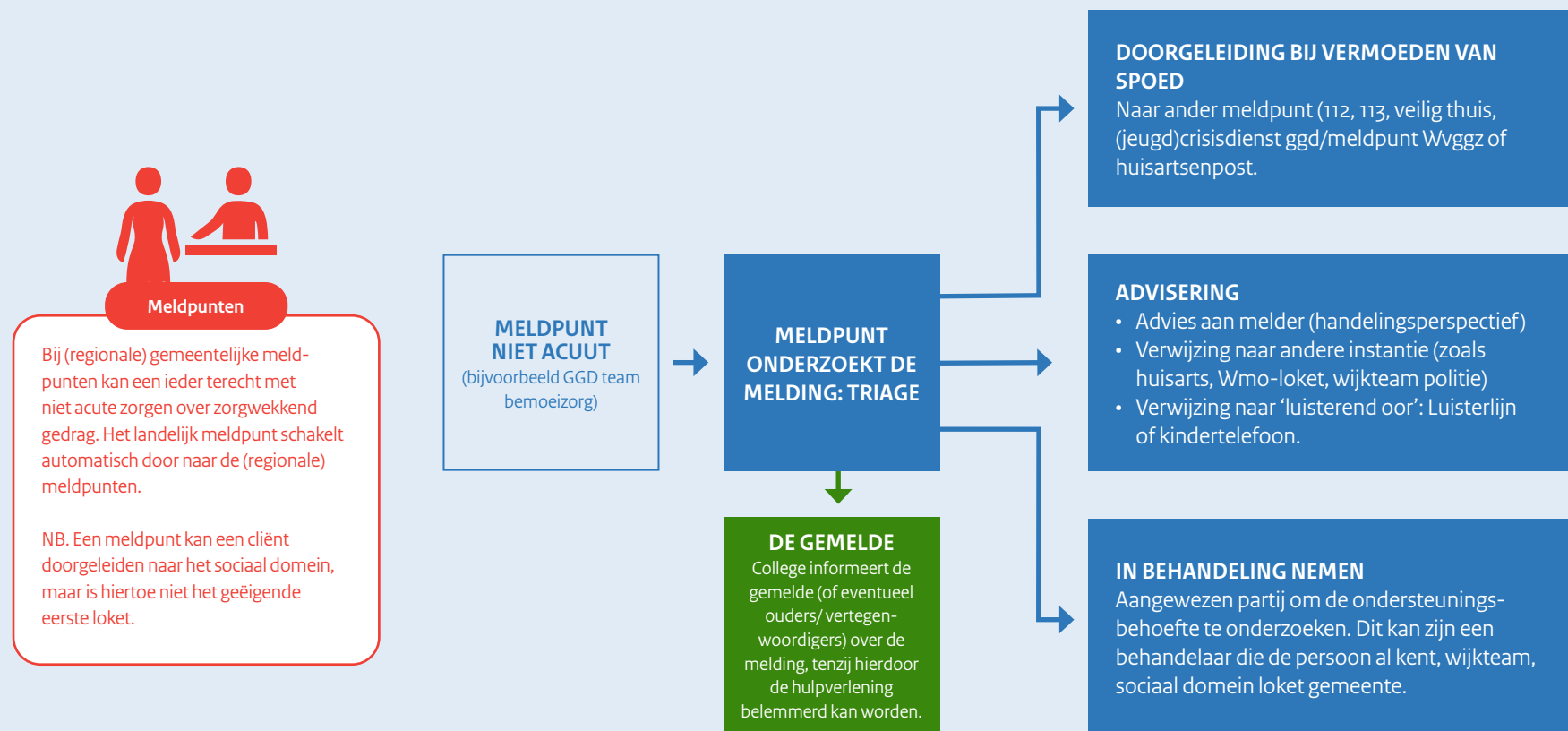
De professional kan het college onderbouwd verzoeken een onderzoek te doen als hij vermoedt dat een gecoördineerde aanpak kan helpen bij de aanpak van de problematiek. Het college kan het onderzoek uitvoeren. Het college informeert cliënt(en) en betreft hen zoveel mogelijk bij het onderzoek en de gecoördineerde aanpak.

Toelichting taken college van B&W bij (ernstige) meervoudige problematiek

Schema Meldpunten niet-acuut

Meldpunt

Alle gemeenten zijn aangesloten bij een (regionaal) meldpunt. Dit wetsvoorstel Wams verankert deze taak door een opdracht aan het college op te nemen. Hiermee ontstaat een juridische basis voor de gegevensverwerking ten behoeve van een zorgvuldige afhandeling van de melding.

Het meldpunt staat open voor signalen van burgers én professionals over de gezondheid, het welzijn, de zelfredzaamheid of participatie van zichzelf of een ander. Deze signalen moeten beoordeeld worden en, indien nodig, worden doorgeleid naar het juiste loket.

Borging van privacy in werkproces

Naast een duidelijk wettelijk kader is het van belang dat gegevensuitwisseling en privacy in de praktijk worden geborgd door duidelijke werkafspraken, training van kennis en vaardigheden, passende toegang tot ICT voorzieningen. In het traject Uitwisseling Persoonsgegevens en Privacy (UPP) wordt naast het wetsvoorstel ook gewerkt aan versterking van borging en expertise. Ook publiceert traject UPP handreikingen.

Zie: <https://www.programmasociaaldomein.nl/trajecten/uitwisseling-persoonsgegevens-en-privacy-upp>

UPP/Wams is een gemeenschappelijke traject van de betrokken departementen BZK, VWS, SZW, JenV en OCW, in overleg met de VNG, gemeenten en andere partijen.

Voor vragen over traject UPP, neem contact op met Terry Lamboo
terry.lamboo@minbzk.nl